

หุ้นส่วนลุ่มน้ำโขง-สหรัฐฯ (Mekong-U.S. Partnership: MUSP)

สาขาความร่วมมือ

ประกอบด้วยความร่วมมือ 4 สาขา ได้แก่

- (1) ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ
- (2) การบริหารจัดการน้ำ และทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการอนุรักษ์และปกป้องสิ่งแวดล้อม
- (3) ความมั่นคงรูปแบบใหม่
- (4) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

กลไกความร่วมมือที่สำคัญ

- มีการประชุมระดับคณะทำงาน (Policy Dialogue) ระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส และระดับรัฐมนตรีทุกปี
- คู่ขนานกับการประชุมในกรอบอาเซียน
- มีกลไกการหารือกับหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา
- กลุ่มมิตรลุ่มน้ำโขง (Friends of the Mekong: FOM) เดิมคือ Friends of the Lower Mekong (FLM) ประกอบด้วยประเทศลุ่มน้ำโขง 5 ประเทศ
- สหรัฐฯ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ EU ADB ธนาคารโลก และ สปป. เลขาธิการ MRC

ข้อมูลทั่วไป

- ยกระดับจากกรอบความร่วมมือข้อริเริ่มลุ่มน้ำโขงตอนล่าง (Lower Mekong Initiative: LMI) เมื่อปี 2563 เพื่อตอบรับกับความท้าทายใหม่ ตลอดจนเพิ่มความเป็นยุทธศาสตร์ ความมุ่งมั่น และประสิทธิภาพ
- มีประเทศสมาชิก จำนวน 6 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา สปป. ลาว เมียนมา ไทย เวียดนาม และสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ ไทยจะเป็นประธานร่วมกับสหรัฐฯ ในปี 2568
- มีเอกสารแนวคิดการจัดตั้งหุ้นส่วนลุ่มน้ำโขง-สหรัฐฯ (MUSP Foundational Document) เป็นเอกสารพื้นฐานของกรอบความร่วมมือและแผนดำเนินการ MUSP ค.ศ. 2024-2026 ซึ่งได้รับการรับรองในที่ประชุมรัฐมนตรี MUSP ครั้งที่ 3 เมื่อเดือน ก.ค. 2567

บทบาทและประเด็นที่ไทยผลักดัน

- ไทยพร้อมเป็นหุ้นส่วนที่ใกล้ชิดกับสหรัฐฯ ในการพัฒนาอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และสนับสนุนให้ MUSP มุ่งเน้นด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นหลัก เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน และการยกระดับขีดความสามารถของประเทศในอนุภูมิภาค
- สนับสนุนบทบาทที่สร้างสรรค์ของสหรัฐฯ ในอนุภูมิภาคฯ และให้ MUSP เกื้อหนุนและสอดคล้องกับกรอบความร่วมมืออื่น ๆ โดยเฉพาะ ACMECS โดยเน้นการส่งเสริมความเชื่อมโยงในอนุภูมิภาคฯ และดำเนินโครงการตามสาขาความร่วมมือด้านความมั่นคงทางดิจิทัลและพลังงาน การศึกษาและการพัฒนาทุนมนุษย์ และการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- สนับสนุนการเชื่อมโยงกับภาคธุรกิจและการลงทุนที่มีพลวัต เพื่อให้ภาคเอกชนของอนุภูมิภาคฯ มีศักยภาพ และทำให้เศรษฐกิจของอนุภูมิภาคฯ เชื่อมต่อกับห่วงโซ่อุปทานโลก
- สนับสนุนให้สมาชิก FOM ถ่ายทอดเทคโนโลยีและการลงทุนด้านพลังงานสะอาดและสิ่งแวดล้อมในอนุภูมิภาคฯ รวมทั้งดำเนินโครงการในอนุภูมิภาคฯ อย่างเสริมประสานกัน

ผล กปช. ที่สำคัญ

- กปช. รมต. MUSP ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 11 ก.ย. 2563 ได้รับรองถ้อยแถลงร่วมรัฐมนตรี MUSP และเอกสารแนวคิดการจัดตั้ง MUSP จึงเป็นการยกระดับกรอบความร่วมมือจาก LMI เป็น MUSP อย่างเป็นทางการ
- กปช. รมต. MUSP ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 3 ส.ค. 2564 ได้รับรองแผนปฏิบัติการ MUSP ค.ศ. 2021-2023 ซึ่งเน้นการยึดมั่นกับหลักการ ความเป็นศูนย์กลางของอาเซียน ความโปร่งใส ธรรมาภิบาล การเคารพตอกฎหมายระหว่างประเทศ และความร่วมมือที่มีกฎเกณฑ์เป็นพื้นฐาน และครอบคลุมสาขาความร่วมมือ 4 สาขา ของ MUSP
- กปช. รมต. MUSP ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 27 ก.ค. 2567 ที่ประชุมโดย (1) สหรัฐฯ ย้ำบทบาทของตนในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ชื่นชมความก้าวหน้าที่ผ่านมาของ MUSP แม้จะมีอุปสรรคจากความท้าทายต่าง ๆ (2) ไทยย้ำความพร้อมที่จะรับตำแหน่งประธานร่วม MUSP ต่อจาก สปป. ลาว ในปี 2568 และย้ำความสำคัญของเศรษฐกิจดิจิทัล/การเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัล การรับมือกับปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ และการจัดการกับปัญหามลพิษทางอากาศข้ามพรมแดน และ (3) ที่ประชุมฯ รับรอง “แผนดำเนินการ MUSP ค.ศ. 2024-2026” ซึ่งจะกำหนดแนวทางความร่วมมือและกิจกรรม/โครงการที่จะดำเนินการร่วมกันในระยะ 3 ปีภายใต้กรอบ MUSP
- กปช. รมต. FOM เมื่อวันที่ 5 ส.ค. 2564 ในโอกาสครบรอบ 10 ปี ของการจัดตั้ง FLM/FOM และได้รับรองแถลงข่าวร่วม FOM ซึ่งย้ำ (1) ความสำคัญของหลักการของความร่วมมือ (2) การส่งเสริมระหว่างกันของกรอบความร่วมมือในอนุภูมิภาคฯ (3) ยุทธศาสตร์การฟื้นฟูหลังโรคโควิด-19 (4) ประเด็น ที่ให้ความสำคัญ เช่น การพัฒนาที่ยั่งยืนและการรับมือกับความท้าทายข้ามพรมแดน และ (5) การสนับสนุนบทบาทของ MRC
- กปช. จนท. อาวุโส MUSP เมื่อวันที่ 5 มิ.ย. 2567 ที่เมืองวังเวียง สปป. ลาว โดยที่ประชุมฯ (1) สนับสนุนโครงการต่าง ๆ ภายใต้ 4 สาขาหลัก ของ MUSP และความร่วมมือในอนาคต อาทิ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและเศรษฐกิจสีเขียว การพัฒนาอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การส่งเสริมขีดความสามารถของ MSMEs (2) ไทยย้ำความร่วมมือระหว่าง TICA กับ USAID และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน อาชีวการรวมข้ามพรมแดน และการส่งเสริมระหว่าง MUSP กับ ACMECS และกับอาเซียน (3) เตรียมการสำหรับกปช. รมต. MUSP ครั้งที่ 3 ในช่วงปลายเดือน ก.ค. 2567 เพื่อรับรองเอกสารแผนดำเนินการ MUSP ฉบับใหม่ (ค.ศ. 2024-2026) และ (4) ปธ. ร่วม MUSP ได้เสนอให้ไทยรับตำแหน่ง ปธ. ร่วม MUSP ต่อจาก สปป. ลาว
- กปช. จนท. อาวุโส FOM เมื่อวันที่ 6 มิ.ย. 2567 ที่เวียงจันทน์ สปป. ลาว โดยหารือถึง (1) โครงการที่ดำเนินการโดยสมาชิก FOM ให้มีผลลัพธ์ เป็นรูปธรรมและตอบสนองต่อความต้องการของอนุภูมิภาคฯ โดยเฉพาะด้านการฟื้นฟู ศก. ความยืดหยุ่น การพัฒนาที่ยั่งยืน สาธารณสุข และการเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัล ความมั่นคงทางพลังงาน (2) สนับสนุนกิจกรรมจับคู่โครงการ (Mapping Exercise) ของสหรัฐฯ เพื่อลดความซ้ำซ้อนของการดำเนินโครงการต่าง ๆ ในอนุภูมิภาคฯ และการใช้ประโยชน์จาก ACMECS และ (3) ส่งเสริมให้ FOM เป็นเวทีในการขับเคลื่อนความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ครอบคลุมและเปิดกว้าง ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และมีการดำเนินการที่สอดคล้องกับ MUSP
- กปช. Policy Dialogue เมื่อวันที่ 7 พ.ค. 2569 ที่กรุงเทพฯ โดยสาระสำคัญของ กปช. ได้แก่ (1) การหารือเกี่ยวกับความคืบหน้าของความร่วมมือใน MUSP โดยไทยได้ย้ำประเด็นอนุภูมิภาคฯ ที่ให้ความสำคัญ ซึ่งรวมถึงการบริหารจัดการน้ำ ความร่วมมือในการแก้ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ และการเปลี่ยนผ่านด้านพลังงาน (2) การหารือประเด็นภายใต้สาขาความร่วมมือ MUSP โดยผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เข้าร่วม และ (3) ไทยได้ส่งมอบตำแหน่งประธานร่วมของกรอบ MUSP ให้เวียดนาม
- กปช. จนท. อาวุโส เมื่อวันที่ 2 มิ.ย. 2569 ที่กรุงจาการ์ตา อินโดนีเซีย โดยมีสาระสำคัญ ได้แก่ (1) การยืนยัน commitment ของประเทศ ลุ่มน้ำโขงกับ MUSP (2) รับทราบประเด็นความร่วมมือร่วมที่ ปท. สมาชิกให้ความสำคัญ (3) รับทราบนโยบายของสหรัฐฯ ต่อ MUSP และความร่วมมือ ที่สหรัฐฯ สนใจ รวมถึงการย้ำการสนับสนุนทางการเงินสำหรับกิจกรรมภายใต้กรอบ MUSP จำนวน 14 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และ (4) แนวทางการจัดทำ แผนปฏิบัติการ MUSP (MUSP Plan of Action) ฉบับใหม่